

Nasjonalt, lokalhistorisk oppslagsverk på nett

I dette korte innlegget vil jeg snakke om to ting: Det ene er *bakgrunnen* for prosjektet *Nasjonalt, lokalhistorisk oppslagsverk på nett*. Det andre er hvordan vi tenker oss et slikt prosjekt *organisert og administrert*.

Prosjektets bakgrunn

Først litt om bakgrunnen. Prosjektet har minst tre røtter. Den mest aktuelle er Lokalhistorisk nettverk, som danner rammen om vår samling disse to dagene. Som de fleste av dere vet, tok NLI sammen med ABM-utvikling initiativet til å starte opp Lokalhistorisk nettverk i desember 2006, og i februar 2007 fikk vi kr. 150 000 fra ABM-utvikling i etableringsstøtte. NLI har tatt på seg ansvaret for å være koordinator for nettverket, som i øyeblikket har over 200 deltakere. En av våre ambisjoner er å bidra til at det gjennom nettverket kan bygges opp ressurser som både kan være nyttige for deltakerne i nettverket og for lokalhistoriens mange sluttbrukere. Noe av det første vi begynte å tenke på i denne sammenheng, var muligheten for å engasjere nettverket i oppbyggingen av et lokalhistorisk oppslagsverk – en nasjonal, lokalhistorisk encyklopedi.

Det var naturlig å tenke i disse baner, også av en annen grunn: Ett av de viktigste prosjektene NLI har vært engasjert i tidligere, er produksjonen av *Norsk historisk leksikon*. Allerede i 1958 besluttet NLI og Landslaget for Bygde- og Byhistorie (Landslaget for lokalhistorie) å samarbeide om å utgi et norsk historisk leksikon. Etter lengre tids planlegging ble verket utgitt i 1974. Hovedforfattere var Steinar Imsen og Harald Winge, den ene historiker, den annen etnolog. I tillegg bidro en lang rekke eksperter med spesialartikler innen sine fagfelter. J.W. Cappelens forlag AS var utgiver. Senere har boken kommet ut i nye og utvidede utgaver, senest i 1999.

NLI har lenge vært av den oppfatning at verket bør digitaliseres og tilgjengeliggjøres på nettet. Og vi så etableringen av Lokalhistorisk nettverk som en mulighet til å sette i gang en slik prosess. Samtidig så vi for oss at en nettutgave ville by oss muligheter til å utvide leksikonet, både *tematisk* – altså når det gjaldt antall emner eller historiske saksforhold som kunne behandles, og når det gjaldt de *kronologiske rammene*: Historisk leksikon er

konsentrert om en del nøkkelemner innen perioden ca. 1500 til ca. 1850, men er ikke tematisk fulldekkende og har lite å by på som er interessert i perioden før eller perioden etter. Vi så ingen grunn til å legge disse begrensningene på den nettbaserte ressursen; tvert imot burde mulighetene ligge til rette for å utvide rammene både bakover i tid, mot middelalderen og forhistorisk tid, og framover mot vår egen tid, noe som innebærer å tilføre det nettbaserte oppslagsverket en viktig samtidshistorisk dimensjon.

Vi har tatt kontakt med hovedrettighetshaverne til *Norsk historisk leksikon*, som begge har stilt seg positive. Vi har også tatt kontakt med forlaget, som vi dessverre ennå ikke har fått et klart svar fra – men vi har tolket signalene positivt. Videre har vi hatt møter med Kulturnett.no, som informerte oss om mulighetene for å bruke wiki-teknologi i denne sammenheng. *Og* – noe som fører oss til den tredje roten til prosjektet – Kulturnett.no informerte oss om at de hadde blitt kontaktet av en gruppe personer på bokmåls-Wikipedia, som på selvstendig basis arbeidet med planer om et lignende prosjekt, *en lokalhistorisk wiki*.

Dette fikk vi til fulle erfare da vi i slutten av mars sendte ut et nyhetsbrev til Lokalhistorisk nettverk, der vi informerte om planene for dagens workshop. Det gikk ikke mer enn noen få minutter, før vi fikk en henvendelse fra John Erling Blad i Wikipedia med spørsmål om samarbeid. Blad kunne informere oss om at Wikipedia hadde planer om å opprette en lokalavdeling, på bakgrunn av at Wikipedia mottok mye stoff som hadde lokal, stedegen karakter, for eksempel knyttet til gårder, personer eller lokale foreninger og organisasjoner. Dette syntes vi hørtes spennende ut. For dette stoffet minnet om tekst som kunne høre hjemme i en byhistorie eller bygdehistorie. Eller kanskje mer typisk: Stoff som selv innenfor rammene av en by- eller bygdehistorie, risikerer å bli vurdert som så avgrenset, at det ikke uten videre fikk plass. Men som likevel er viktig og relevant på lokalplanet, ikke minst i kraft av sine identitetsskapende kvaliteter.

Ett prosjekt – men to delprosjekter?

I sin rådgivning overfor enkelte oppdragsgivere til lokalhistoriske verker har NLI også tidligere anbefalt at denne typen stoff, altså stoff som av en eller annen grunn ikke får plass i et planlagt bokverk, blir tatt vare på og gjort allment tilgjengelig gjennom nettet. For oss virket det derfor som om Wikipedias løsning på dette punktet – en allmenn lokalhistorisk wiki

– var et godt svar. Samtidig var vi ikke helt sikre på om dette også var en løsning på vår opprinnelige utfordring – altså hvordan vi skulle lage et nasjonalt, lokalhistorisk oppslagsverk av typen *Norsk historisk leksikon*. Her følte vi behov for å tenke i flere baner samtidig. Men for å gjøre en nokså kort historie enda litt kortere: Våre påfølgende diskusjoner med John Erling Blad, Nina Aldin Thune og Pål Giørtz fra Wikipedia-miljøet og med vårt eget IKT-utvalg, gjorde at det gradvis vokste fram en erkjennelse av at vi kanskje burde planlegge ikke bare *ett*, men *to* wikiprosjekter. Med andre ordet at vi deler opp prosjektet *Nasjonalt, lokalhistorisk oppslagsverk på nett* i to delprosjekter. Vi kan kalle dem for ”folkewiki” og ”fagwiki”, men kanskje er det bedre å betegne dem som ”geografisk wiki” eller ”stedswiki” og ”temawiki”, ”emnewiki” eller ”sakswiki”. Jeg vil prøve å beskrive dem litt nærmere og begrunne denne løsningen. Samtidig som jeg sterkt vil understreke at dette er noe av det vi gjerne vil drøfte nærmere med dere i dag. Her er ingenting fikst ferdig.

La oss starte med å se nærmere på det vi for enkelhets skyld kan kalle den lokalhistoriske stedswikien. Vi har tenkt at følgende premisser kan legges i bunnen for denne:

Delprosjekt 1

”Lokalhistorisk Stedswiki”:

- **Innhold:** Lokal, historisk informasjon om personer, steder og hendelser – på geografiske nivåer som strekker seg fra minste boenhet til region.
- **Bidragstere:** Alle med stedshistorisk kompetanse om personer, steder og hendelser – på geografiske nivåer som strekker seg fra minste boenhet til region.
- **Administratorer:** Aktører med regional/lokal, historisk spisskompetanse (Personer knyttet til for eksempel regionale eller lokale abm-institusjoner, regionale forsknings- og undervisningsinstitusjoner, regionale eller lokale historielag, andre aktører?)
- **Brukere:** Alle med stedshistorisk interesse (spesielle grupper: skoler og undervisningsinstitusjoner, lokale og regionale abm-institusjoner, andre?)
- **Andre premisser:**
 - Krav om signerte artikler
 - Administratorer som er ansvarlige for artikler knyttet til en region eller et fylke, aller helst med kompetanse på lokalsamfunnsnivå

- NLI har et overordnet faglig og administrativt ansvar, i kontakt med lokalhistorisk nettverks arbeidsgruppe og Wikipedia
- Kulturnett.no drifter server

Den andre wikien – der vi altså tar sikte på å legge inn Norsk historisk leksikon som en primær innholdsressurs – bør etter vårt skjønn baseres på andre premisser. Det er flere grunner til dette. For det første mener vi at den høye faglige standarden til papirutgaven av Norsk historisk leksikon bør videreføres i nettutgaven, og at det dermed må stilles andre krav til administratorene. For det andre ønsker vi at denne wikien skal bli en publiseringskanal for fagfolk innen abm-sektoren og universitets- og høyskolesektoren; ideelt sett tenker vi oss at den faktisk kan bli ”meritterende”. For det tredje tror vi at denne wikien bør ha en annen innholdsmessig struktur enn den første. Og for det fjerde tenker vi oss at de primære brukergruppene for denne wikien vil være forskjellig fra de primære brukergruppene til stedswikien. Mer konkret innebærer dette at vi ser for oss wikien basert på følgende premisser:

Delprosjekt 2

”Lokalhistorisk temawiki”:

- **Innhold:** Informasjon om økonomiske, politiske, sosiale og kulturelle termer, gjenstander og saksforhold knyttet til lokalhistorisk relevante temaer fra førhistorisk tid til i dag
- **Bidragstere:** Personer med spisskompetanse innen et større eller mindre lokalhistorisk relevant fagfelt
- **Administratorer:** Fagfolk med høy formell kompetanse innen et bestemt fagfelt.
- **Brukere:** I prinsippet alle med lokalhistorisk interesse (men spesielt rettet til studenter, lærere og forskere på universitets- og høyskolenivå, fagfolk innen abm-sektoren, andre?)
- **Andre premisser:**
 - Signerte artikler (bidragstere godkjent av administrator/NLI?)
 - Administratorene er ansvarlige for godkjenning av artikler innen et avgrenset kronologisk eller tematisk fagfelt

- NLI har overordnet faglig og administrativt ansvar, i kontakt med Lokalhistorisk nettverks arbeidsgruppe og Wikipedia
- Kulturnett.no drifter server

Som allerede nevnt, er dette foreløpig på planleggingsstadiet, men vi har allerede hatt stor nytte av kompetansen til den primære initiativgruppen fra Wikipedia – John Erling Blad, Nina Aldin Thune og Pål Giørtz, og vi har også vært så heldige å kunne engasjere Chris Nyborg og Olve Utne fra Wikipedia til å arbeide konkret med å utvikle demoer for alternative wikimodeller. Olve vil vise hvordan artikler kan framstå innholdsmessig. Chris vil så si noe om relasjonen til skoleverket og til fagmiljøer og dessuten om hvordan en kan samhandle med lokale brukere og fagbrukere. Og til slutt vil John Erling si litt om design og mulige utvidelser. I workshop-delen etterpå håper vi på diskusjon om de ulike modellene for steds- og temawiki som er blitt presentert og om hva deltakerne i Lokalhistorisk nettverk vil kunne bidra med i denne sammenheng. Dessuten om forholdet mellom nasjonale og lokale wiki-initiativer – av typen Fredrikstad, Stavanger og Kodal.